

DEPUTAT ÎN PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

MD-2073, Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 105

www.parlament.md

11 mai 2015

SP nr. 86

**Curții Constituționale
a Republicii Moldova**

**str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28,
Chișinău MD 2004,
Republica Moldova**

SESIZARE

prezentată în conformitate cu art. 25 lit. g) din Legea nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională, art. 38 alin. (1) lit. g) și art. 39 din Codul Jurisdicției Constituționale nr. 502-XIII din 16 iunie 1995

I. AUTORII SESIZĂRII

1. Deputații în Parlament

Artur REȘETNICOV, Igor VREMEA

2. bd. Ștefan cel Mare 105 (str. Nicolae Iorga 11)

3. tel. 022204401, fax 022233673, 022232206

II. OBIECTUL SESIZĂRII

Prezenta sesizare are drept obiect de examinare norme instituite prin punctele 25 și 58 din Regulamentul privind organizarea studiilor superioare de doctorat, ciclul III, aprobat prin Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova nr. 1007 din 10.12.2014.

III. CADRUL NORMATIV PERTINENT

Constituția Republicii Moldova

Articolul 16

Egalitatea

- (1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.
- (2) Toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

Articolul 33

Libertatea creației

- (1) Libertatea creației artistice și științifice este garantată. Creația nu este supusă cenzurii.
- (2) Dreptul cetățenilor la proprietatea intelectuală, interesele lor materiale și morale ce apar în legătură cu diverse genuri de creație intelectuală sînt apărute de lege.
- (3) Statul contribuie la păstrarea, la dezvoltarea și la propagarea realizărilor culturii și științei naționale și mondiale.

Articolul 35

Dreptul la învățătură

(...)

- (6) Instituțiile de învățămînt superior beneficiază de dreptul la autonomie.

(...)

Articolul 70

Incompatibilități și imunități

(1) Calitatea de deputat este incompatibilă cu exercitarea oricărei alte funcții retribuite, cu excepția activității didactice și științifice.

(...)

Articolul 116

Statutul judecătorilor

(...)

(7) Funcția de judecător este incompatibilă cu exercitarea oricărei alte funcții retribuite, cu excepția activității didactice și științifice.

Articolul 125

Mandatul procurorilor

(...)

(4) Funcția de procuror este incompatibilă cu orice altă funcție publică sau privată, cu excepția activității didactice și științifice.

(...)

Articolul 139

Incompatibilități

Funcția de judecător al Curții Constituționale este incompatibilă cu oricare altă funcție publică sau privată retribuită, cu excepția activității didactice și științifice.

Codul educației al Republicii Moldova (Legea nr. 152 din 17.07.2014)

Articolul 79. Autonomia universitară

(1) Instituțiile de învățământ superior dispun de statut de autonomie universitară.

(2) Autonomia universitară constă în dreptul comunității universitare de organizare și autogestionare, de exercitare a libertăților academice fără niciun fel de ingerințe ideologice, politice sau religioase, de asumare a unui ansamblu de competențe și obligații în concordanță cu politicile și strategiile naționale ale dezvoltării învățământului superior.

(3) Autonomia universitară vizează domeniile conducerii, structurării și funcționării instituției, activității didactice și de cercetare științifică, administrării și finanțării și se realizează, în principal, prin:

a) organizarea, desfășurarea și perfecționarea procesului de învățământ și de cercetare științifică;

b) stabilirea specialităților;

(...)

e) selectarea și promovarea personalului didactic, științifico-didactic și științific, precum și a celorlalte categorii de personal din instituția de învățământ;

f) stabilirea criteriilor de evaluare a activității didactice și de cercetare științifică;

(...)

Articolul 94. Ciclu III – studii superioare de doctorat

(...)

(11) În calitate de conducător de doctorat poate fi desemnată persoana care deține titlul de doctor sau doctor habilitat. Metodologia aprobării conducătorilor de doctorat se stabilește de Guvern.

(...)

Articolul 116. Cercetarea științifică

(...)

(4) Modul de organizare și desfășurare a cercetării științifice în instituțiile de învățământ superior se reglementează prin Carta universitară, prin regulamentele de organizare și funcționare a școlii doctorale, a programelor de studii superioare de doctorat, aprobate de senat, și prin alte acte normative.

(...)

Articolul 117. Categoriile de personal

(...)

(5) Personalului din învățământul superior i se garantează dreptul la libertate academică în conformitate cu prevederile Cartei universitare.

(...)

Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova nr. 1007 din 10.12.2014 pentru aprobarea Regulamentului privind organizarea studiilor superioare de doctorat, ciclul III

25. Școala doctorală se organizează și funcționează în cadrul unei instituții, consorțiu sau parteneriat, inclusiv cu organizații din sfera științei și inovării, cu conducători de doctorat care au dobândit dreptul de a conduce doctorat, potrivit cadrului normativ cu privire la educație, și își desfășoară activitatea de bază în cadrul uneia dintre instituțiile organizatoare a școlii doctorale.

58. Un conducător de doctorat poate solicita înmatricularea de noi studenți-doctoranzi până la împlinirea vârstei de 65 ani. După împlinirea acesteia, conducătorii de doctorat continuă să îndrume studenții-doctoranzi deja înmatriculați până la finalizarea studiilor de doctorat, însă pot solicita înmatricularea de noi studenți-doctoranzi numai în cotelă cu un alt conducător de doctorat care nu a împlinit vârsta de 65 ani.

IV. PRETINSELE ÎNCĂLCĂRI ȘI ARGUMENTE

La 10 decembrie 2014 Guvernul prin hotărârea sa nr. 1007 a aprobat Regulamentul privind organizarea studiilor superioare de doctorat, ciclul III. Regulamentul are ca obiective realizarea unui cadru minim de referință pentru practicile de organizare a studiilor superioare de doctorat, ciclul III și promovarea de proceduri și principii pentru garantarea calității în organizarea și desfășurarea acestora. În pofida obiectivelor nobile trasate, unele prevederi ale actului nominalizat sunt afectate de neconstituționalitate.

În particular, pct. 58 din Regulament stipulează că *un conducător de doctorat poate solicita înmatricularea de noi studenți-doctoranzi pînă la împlinirea vârstei de 65 ani. După împlinirea acesteia, conducătorii de doctorat continuă să îndrume studenții-doctoranzi deja înmatriculați pînă la finalizarea studiilor de doctorat, însă pot solicita înmatricularea de noi studenți-doctoranzi numai în cotelă cu un alt conducător de doctorat care nu a împlinit vârsta de 65 ani.*

1. În opinia noastră, norma enunțată intră, în primul rînd, în coliziune cu prevederile constituționale edificate în articolele 16 și 33 din Constituție.

În jurisprudența sa consacrată, Curtea europeană a drepturilor omului a stabilit că tratamentul diferențiat aplicat în situații analoage și comparabile, constituie un act discriminatoriu, dacă nu-și găsește nici o justificare obiectivă sau rezonabilă (de ex., *Abdulaziz, Cabales and Balkandali v. Regatul Unit*, §82). Reieșind din aceste rațiuni, limitarea posibilității conducătorului de doctorat de a solicita înmatricularea doctoranzilor pînă la vârsta de 65 ani, nu își găsește nici justificare obiectivă și nici pe cea rezonabilă. Modul în care autoritățile au încercat să reglementeze instituția coordonării tezelor de doctorat cu limitarea vârstei constituie un act discriminatoriu tocmai pentru că prin instituirea unei vârste maxime de coordonare a tezelor de doctorat nu se asigură nici un nivel de proporționalitate între măsurile luate și scopul de ridicare a calității de elaborare a tezelor de doctor. Dimpotrivă, sistemul normativ cuprinde reglementări vizînd sporurile pe care le poate obține un cadru didactic odată ce pe parcursul experienței profesionale acumulează grade științifice și didactice de nivel mai înalt și, respectiv prezumția ar fi că la o vîrstă mai înaintată aportul pe care l-ar avea un coordonator de doctorat la elaborarea proiectului tezei de doctor ar fi mult mai mare și pertinent. În această ordine de idei, neglijarea acestei experiențe și a capacității creatoare a conducătorului de doctorat nu se justifică.

Mai mult, valoarea științifică a unei cercetări ar trebui să fie prerogativa exclusivă a specialiștilor calificați, iar aceștia nu ar putea în mod normal, să aibă finalitate proporțională directă vârstei biologice. În acest context, nu regăsim similară situația în care contractul individual de muncă încetează în circumstanțe ce nu depind de voința părților în caz de atingere a vârstei de 65 de ani de către conducătorul unității de stat, inclusiv municipale, sau al unității cu capital majoritar de stat, deoarece natura muncii prestate este diferită în cazul conducerii unităților în calitate de persoane cu funcție de

răspundere și a coordonării activității științifice-creatoare în elaborarea tezelor de doctor.

Ghidarea unui doctorand în procesul elaborării proiectului de teză trebuie să aibă la bază procesele cognitive, cunoștințele, care odată cu vârsta pot doar să se acumuleze asigurând astfel dezvoltarea continuă a științei. De aceea, considerăm că prin norma contestată, statul nu asigură „dezvoltarea științei”, obligație pe care și-a asumat-o statul prin art. 33 alin. (3) din Constituție.

2. Libertatea cercetării (avînd în vedere nu doar doctorandul, dar și coordonatorul său de doctorat) este strîns legată și de libertatea de exprimare, ceea ce impune statul să respecte independența vieții universitare. De aceea, prevederile referitoare la nivelul de pregătire și calitățile științifico-didactice și performanța științifică pe care trebuie să le întrunească un conducător de doctorat trebuie să rămîină la discreția universității în cadrul căreia se organizează școala doctorală. Această competență rezultă din autonomia resurselor umane ca și expresie a autonomiei educaționale, ceea ce rezultă din însăși jurisprudența Curții Constituționale. În particular, Hotărîrea Curții Constituționale nr.19 din 3 iunie 2014 stipulează:

„45. Astfel, autonomia universitară înseamnă independența instituțiilor de învățămînt superior față de stat și alți subiecți din societate, în adoptarea deciziilor privind administrarea internă, gestionarea finanțelor, stabilirea politicilor curriculare proprii, servicii și alte activități interne.

(...)

47. Cooperarea între stat și instituțiile de învățămînt superior, în spiritul autonomiei universitare, obligă ultimele să respecte legislația în vigoare, carta proprie și politicile naționale și europene în domeniul învățămîntului superior; să asigure calitatea în învățămîntul superior; să respecte echitatea și etica universitară; să asigure eficiența managerială și eficiența utilizării resurselor; să asigure transparența tuturor deciziilor și activităților sale; să respecte libertatea academică a personalului, precum și drepturile și libertățile studenților.

48. Conceptul de autonomie universitară este prevăzut în mai multe norme internaționale. Astfel, prin Declarația de la Lisabona a Asociației Universităților Europene (2007) s-au stabilit patru domenii ale autonomiei universitare, care caracterizează o universitate modernă:

(...)

- Autonomia resurselor umane, care presupune libertatea universității de a recruta și selecta resurse umane calificate, responsabilitatea încheierii contractelor de muncă, stabilirea nivelului salariilor, sporului la salariu în funcție de valoarea potențialului uman.

(...)

51. Curtea reține că autonomia universitară, înscrisă în prevederile art. 35 alin. (6) din Constituție, implică în mod egal autonomia educațională și autonomia instituțională. Autonomia educațională se exprimă prin autonomia universitară funcțională sau academică; autonomia instituțională cuprinde autonomia organizatorică, administrativă

și financiară. Aceste două forme ale autonomiei sunt inseparabile, or, fără libertatea academică (a activității didactice) autonomia instituțională nu poate fi garantată.

(...)

79. Totodată, Curtea subliniază că numirea de către subiecți externi mediului universitar în funcție a rectorilor instituțiilor de învățământ superior, standardele cărora în materia învățământului cuprind ciclul I, II, III, iar standardele de instruire a studenților, masteranzilor, doctoranzilor se stabilesc cu o relativă uniformitate pentru domeniul profesional solicitat, afectează principiul constituțional al autonomiei universitare.”

Totodată, Codul educației expres include componenta cercetării științifice în conceptul autonomiei universitare. Astfel, potrivit art. 79 alin. (3) autonomia universitară vizează domeniile conducerii, structurării și funcționării instituției, activității didactice și de **cercetare științifică**, administrării și finanțării și se realizează, inclusiv, prin **cercetare științifică, stabilire a specialităților**, selectarea și promovarea personalului didactic, științifico-didactic și științific etc.

Stabilirea cadrelor didactice ca și coordonatori de doctorat are importanță mult mai mare pentru instituția universitară, care urmează să angajeze cadre cu performanțele solicitate de doctoranzi și care se stabilesc și în conformitate de raintingul instituției de învățământ la nivel național și internațional.

Astfel, prevederile contestate afectează principiul autonomiei universitare consfințit prin art. 35 alin. (6) din Constituție.

O altă normă care, în opinia noastră, încalcă principiile constituționale ale autonomiei universitare este ce de la pct. 25 din Regulament. Astfel, *școala doctorală se organizează și funcționează în cadrul unei instituții, consorțiu sau parteneriat, inclusiv cu organizații din sfera științei și inovării, cu conducători de doctorat care au dobândit dreptul de a conduce doctorat, potrivit cadrului normativ cu privire la educație, și își desfășoară activitatea de bază în cadrul uneia dintre instituțiile organizatoare a școlii doctorale.*

Respectivele stipulări sunt neconstituționale, avînd la bază argumente identice celor enunțate supra, inclusiv expuse în Hotărîrea Curții Constituționale nr. 19 din 3 iunie 2014. În acest sens, reiterăm doar că Curtea a concretizat în pct. 48 din Hotărîrea menționată mai sus, că potrivit normei art. 35 alin. (6) din Constituție autonomia universitară presupune și autonomia resurselor umane, adică libertatea universității de a recruta și selecta resurse umane calificate, responsabilitatea încheierii contractelor de muncă, stabilirea nivelului salariilor, sporului la salariu în funcție de valoarea potențialului uman.

Prin urmare, conducătorul de doctorat poate desfășura această activitate, profesînd o altă muncă de bază, ceea ce concorda cu prevederile legale naționale în vigoare. Altfel, sintagma *„și își desfășoară activitatea de bază în cadrul uneia dintre instituțiile organizatoare a școlii doctorale”* cuprinsă de dispoziția pct. 25 din Regulament face

imposibilă realizarea, cel puțin, a regulilor constituționale consacrate în art. 70 alin. (1), 116 alin. (7), 125 alin. (4) și 139 prin care unor categorii de funcționari publici li se garantează dreptul de a exercita activitate didactică și științifică concomitent cu activitatea de muncă de bază.

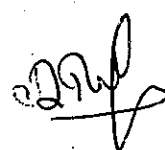
V. CERINȚELE SESIZĂRII

În conformitate cu prevederile articolelor 1 alin. (3), 4, 7, 8, 9 alin. (1) și (2), 16, 18, 43 alin. (1), 46 alin. (1), 47, 54 și 126 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova, articolele 4 și 25 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, articolele 4, 38 și 39 din Codul Jurisdicției Constituționale,

SOLICITĂM:

Exercitarea controlului constituționalității și declarate neconstituționale prevederile pct. 58 din Regulamentului privind organizarea studiilor superioare de doctorat, ciclul III, aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 1007 din 10.12.2014 și sintagma „și își desfășoară activitatea de bază în cadrul uneia dintre instituțiile organizatoare a școlii doctorale” din pct. 25 al aceluiași act.

Cu cea mai înaltă considerațiune pentru Onorata Curte,

 I.A. REȘETNICOV